

byl potvrzen předpoklad, že minimálně funkce operátorů musí zastávat vojáci z povolání, nejlépe odborníci na problematiku dělostřelecké přípravy přeškolení na výpočetní techniku. K zabezpečení základního výcviku jsou proto v rámci oddílového kompletu dodávány dva stacionární trenažéry, které lze vzájemně propojit, případně na ně napojit i vozidla bojového kompletu. Pro potřeby přeškolovacích kursů je k dispozici navíc specializovaná počítačová učebna pro přípravu velitelů a operátorů kompletu.

Částečnou nevýhodou kompletu ale je, že velitel dělostřeleckého pluku (brigády) velí "klasickým způsobem" a teprve od stupně oddíl je v plné míře využito vlastností automatizovaného systému řízení palby. Tato nevýhoda je způsobena neuskutečněním plánovaných dodávek vyšších stupňů systému řízení a jejich vzájemného propojení s dalšími systémy. I přesto zavedení kompletu do výzbroje ČSA má značný přínos. **Nově zaváděný automatizovaný komplet pro řízení palby dělostřeleckého oddílu přispěje k podstatnému uzkurtení časového intervalu od zjištění cíle až po jeho zničení, ke zvýšení přesnosti a účinnosti dělostřelecké palby při současném snížení spotřeby munice, k omezení potřeby zastřelování a zefektivní práci obsluhy.** Zvýší se kvalita pozorování, přípravy podkladů a vlastního řízení palby. Opomenout nelze ani zlepšení podmínek pro práci velitelů a obsluh, zvýšení stupně jejich ochrany a manévrovosti oddílu. **Jeho zavedení do vojsk vyvolá potřeby úprav současných metodik činnosti jednotlivých štábů a především změnu v systému odborné přípravy obsluh s důrazem na zabezpečení vysoké součinnosti velitele a operátora.** V této oblasti lze však s úspěchem převzít zkušenosti z přípravy a výcviku specialistů raketového vojska.

Podplukovník doc. Ing. Martin Z i g m a n, CSc.

ŽENIJNÉ BUDOVANIE OBRANY

Značný rozsah prác a časové nároky na ženijné vybudovanie obrany vyžadujú plniť úlohy ženijného zabezpečenia pri príprave obrany v určitom účelne stanovenom poradí, pri ktorom bude zabezpečená stála pohotovosť vojsk na odrazenie útoku protivníka, vytvorené podmienky pre čo najefektívnejšie využitie všetkých druhov zbraní a umožnené postupné narastanie stupňa ochrany živej sily a bojovej techniky.

Obsah prác prvého, druhého a ďalšieho poradia je uvedený v Bojovom poriadku (Všeob-Ř-1, čl. 383.). Jeho ustanovenia však nemôžu rešpektovať všetky špecifiká jednotlivých druhov vojsk, špeciálnych vojsk a tyla. To môže viesť k rozdielnemu chápaniu cieľov, tým aj obsahu prác jednotlivých poradií. Aj keď sa v článku **zaoberám len obsahom prác pri**

budovaní ochranných stavieb, treba si uvedomiť, že v stanovenom poradí sa plnia aj ďalšie úlohy žienijného zabezpečenia.

Pri konkretizácii obsahu žienijných prác prvého, druhého a ďalšieho poradia treba vychádzať z cieľov, ktoré chceme splnením prác jednotlivých poradí dosiahnuť, ako i z ich obsahu, všeobecne stanoveného Bojovým poriadkom.

Za cieľ prác prvého poradia treba považovať splnenie opatrení, ktoré majú bezprostredný vplyv na splnenie stanovených bojových úloh, to znamená dosiahnuť podmienky pre zabezpečenie efektívneho vedenia paľby a čiastočné ukrytie živej sily a bojovej techniky. Pri plnení prác druhého poradia pôjde predovšetkým o dosiahnutie ukrytia živej sily a zabezpečenie manévru paľbou; v ďalšom poradí o zabezpečenie manévru jednotkami a ukrytie ostatnej techniky a materiálu.

Konkrétny obsah prác prvého, druhého a ďalšieho poradia môže byť u jednotlivých zväzkov, útvarov a jednotiek druhov vojsk, špeciálnych vojsk a tyla rôzny, v závislosti od zvláštností ich vybavenia bojovou a inou technikou, ako i od rozdielnych zásad ich bojového použitia. Všeobecne však možno vychádzať z toho, že pre naplnenie postupných cieľov bude treba v prvom poradí vyhlíbiť u motostreleckých jednotiek okopy pre strelbu z ručných zbraní, u všetkých jednotiek druhov vojsk okopy pre palebné prostriedky v hlavných postaveniach, vybudovať základné objekty na miestach velenia a obväziskách. V situácii, ktorá umožňuje použitie mechanizačných prostriedkov, sa už v prvom poradí hľbia úseky zákopov (až v náváznosti na ne sa budujú palebné stanovišťa a okopy pre strelbu z ručných zbraní), spojovacích zákopov, začne sa budovanie krytov pre techniku.

Výsledky vykonaných cvičení ukazujú, že pri budovaní obrany v normálnych podmienkach môžu byť pri ručnom budovaní splnené práce prvého poradia u motostreleckých jednotiek v týchto časových lehotách:

- u msdr, msč, msr na BVP za 13,5 h, u mspr na BVP za 14 h,
- u msdr až mspr na OT za 22 h,
- pri použití trhavín na vybudovanie okopov pre OT u msdr, msč, msr na OT za 10 h, u mspr na OT za 14 h.

Ak bude obrana budovaná v inej než stredne kopnej hornine, prípadne za sťažených podmienok, bude pri kalkuláciách nevyhnutné uvedené časové lehoty upraviť násobením príslušnými koeficientami, uvedenými v predpise Žen-2-1/1.

U msp a msd nebudú práce vykonávané len ručne, pretože bude možné využívať stroje pre zemné práce jednotiek žienijného vojska aj prostriedky, ktorými sú vybavené tankové jednotky. Pre splnenie prác prvého poradia u týchto útvarov a zväzkov bude preto spravidla limitujúce splnenie týchto prác u ich motostreleckých práporov.

U tankových jednotiek spočíva splnenie prác prvého poradia vo vybudovaní hlavných okopov pre tanky, hlavných objektov (pohotovostných okopov) v hniezdach ranených a na obväziskách, na stupni tpr aj vo vybudovaní VPS veliteľa práporu. U jednotiek, vyzbrojených tankami T-72 môžu byť práce na budovaní okopu zahlbovacím zariadením aj s ručným dokončením splnené asi za 3,5 h. U jednotiek, vyzbrojených tankami T-55, môžu byť okopy pre tanky, budované s využitím zahlbovacích a buldozérových tankových zariadení aj s ručným dokončením vybudované do 5 h. Všetky práce prvého poradia u tr a tpr bude možné splniť do 10 h.

Pre splnenie prác prvého poradia u tp a td je limitujúce splnenie prác u ich motostreleckých, delostreleckých a protiletadlových útvarov (jednotiek). Pri ich plnení možno využiť aj tanky

s BTZ-55 po splnení prác prvého poradia u vlastných jednotiek. Za týchto predpokladov a pri plnom nasadení prostriedkov pre zemné práce môžu byť práce tohto poradia splnené v normálnych podmienkach do 13,5 hodiny.

U útvarov a jednotiek RVD a PVO bude konkrétny obsah prác prvého, druhého a ďalšieho poradia závisieť od zvláštností ich vybavenia bojovou technikou a od zásad ich bojového použitia. Všeobecne však aj u týchto útvarov a jednotiek možno vychádzať z toho, že pre naplnenie cieľa prác prvého poradia bude treba vyhlbiť okopy pre palebné prostriedky v hlavných postaveniach, priestoroch bojového rozmiestnenia, vybudovať základné objekty na miestach velenia a obväziskách. Pritom ako súčasť okopu pre palebný prostriedok treba chápať aj pohotovostný okop pre obsluhu, pokiaľ vlastný palebný prostriedok neposkytuje obsluhu vyšší stupeň ochrany.

Je zrejmé, že splnenie uvedených prác prvého poradia môže pri ručnom budovaní vzhľadom na ich značný objem trvať aj niekoľko dní. Preto pre zabezpečenie stálej pohotovosti na plnenie bojových úloh a narastajúcu ochranu proti všetkým prostriedkom ničenia treba plnenie prác tohto poradia ešte ďalej deliť na fázy.

Určité zvláštnosti bude mať ženijné budovanie palebných postavení samohybného delostrelectva a raketometných jednotiek. Tieto zvláštnosti vyplývajú z veľmi krátkeho času pobytu v palebných postaveniach (preto nebude treba budovať palebné okopy, iba sa v prípade potreby upravujú palebné plány) aj z väčšieho počtu palebných postavení. Miesto toho budú budované objekty vo vyčkávacích (technických) postaveniach, to však už nie je obsahom prác prvého poradia. Podobné zvláštnosti budú aj pri ženijnom budovaní bojových zostáv protitankových záloh, kde bude položený dôraz na ženijné budovanie priestorov sústredenia. Okopy pre protitankové prostriedky a VPS na palebných čiarach PTZ sa budujú až v ďalšom poradí.

Budovanie ochranných stavieb u útvarov a jednotiek špeciálnych vojsk a tyla, ktorých sa budovanie palebných objektov netýka, nie je do prác prvého poradia zahrnuté (s výnimkou budovania základných objektov na miestach velenia a obväziskách). To však neznamená, že by plnenie prác druhého a ďalšieho poradia začínali až po splnení prác prvého poradia jednotkami druhov vojsk, ale vyčlenenými silami ich začínajú plniť hneď po zaujatí určených priestorov.

V druhom poradí prác sa u jednotiek druhov vojsk hlbšia okopy pre msdr, okopy pre palebné prostriedky v záložných, alebo dočasných postaveniach, budujú sa priečne postavenia. Tankové a motostrelecké jednotky na BVP, ktorým sú určované palebné čiar, budujú na nich okopy pre tanky a BVP. U všetkých útvarov a jednotiek, vrátane útvarov a jednotiek špeciálnych vojsk i tyla, sa dokončuje budovanie miest velenia a obväzisk, zriaďujú sa nakryté pohotovostné okopy, pohotovostné úkryty, začína sa budovanie krytov pre techniku a materiál.

Okopy pre msdr vznikajú rozšírením opatrení, splnených v rámci prác prvého poradia. Ich súčasťou sú nakryté pohotovostné okopy, ktoré sa budujú spravidla v prednej strane zákopu. U ostatných jednotiek (okrem tých, kde boli vybudované ako súčasť okopov pre palebné prostriedky v rámci prác tohto poradia) a na miestach velenia sa budujú nakryté pohotovostné okopy pre jednotky v sile družstva samostatne, mimo zákopovej siete. V súlade s požiadavkami na postupné zvyšovanie stupňa ochrany budú spravidla v prvej fáze budované ako otvorené, v ďalšom sa budú nakrývať materiálom z miestnych zdrojov. Pre osádky tankov je budovanie pohotovostných okopov neúčelné, pretože neposkytujú vyššiu ochranu ako

vlastný tank. Tú však poskytujú pohotovostné úkryty, ktoré môžu byť budované v návaznosti na okopy pre tanky.

Inak sa pohotovostné úkryty budujú spravidla po jednom na čatu, u motostreleckých jednotiek môžu byť vybudované tiež v postavení každého družstva.

Kryty pre vozidlá budú budované v závislosti od času, ktorý je na budovanie k dispozícii. Pri nedostatku času treba vybudovať aspoň kryty pre štábne automobily, spojovacie prostriedky, prípadne ďalšie špeciálne vozidlá.

V optimálnych podmienkach možno splniť rozhodujúce práce druhého poradia u tankovej divízie v priebehu tretieho dňa, u msd na konci tretieho dňa budovania obrany.

V ďalšom poradí sa u útvarov a jednotiek druhov vojsk budujú objekty na palebných čiarach, čiarach rozvinovania na protiseče, čiary rozvinutia protitankových záloh, dokončuje sa budovanie priečných postavení a úprava oporných bodov v nich, prehĺbujú sa zákopy, spojovacie zákopy. U všetkých útvarov a jednotiek, vrátane špeciálnych vojsk, na miestach velenia a v priestoroch rozmiestnenia tyla sa zriaďujú úkryty pre osoby, pokračuje sa v zriaďovaní krytov pre techniku.

Budovanie objektov na palebných a ďalších uvedených čiarach spočíva vo vybudovaní okopov pre palebné prostriedky a pozorovacích okopov na pozorovateľniach.

Na zvýšenie ochrany živej sily sa u rôt (batérií) a na miestach velenia zriaďujú úkryty ľahkého typu. Budujú sa z materiálu z miestnych zdrojov, z vopred pripravených prvkov, alebo sa používajú priemyslovo vyrábané konštrukcie.

Za normálnych podmienok môžu byť všetky práce ženijného budovania obrany splnené v závislosti od rozsahu použitia ženijnej techniky (najmä pri zriaďovaní zákopov a spojovacích zákopov) a trhavín u motostreleckých jednotiek, útvarov, zväzkov za 5 až 8 dní, u tankových jednotiek za 3 dni, u tankových útvarov a zväzkov po splnení prác u ich motostreleckých jednotiek a útvarov.

Poradie a lehoty ženijného budovania obrany stanovujú príslušní vševojskoví velitelia. K tomu im NŽS na základe vykonaných výpočtov pripravujú príslušné návrhy. Mám za to, že zaužívaný obsah návrhov nevytvára veliteľom podmienky pre vytvorenie si reálnej predstavy o rozsahu ženijného vybudovania obrany k určitému času, a to ani u celého útvaru alebo zväzku, ani u im podriadených súčastí. Tým nie sú vytvárané podmienky pre prijatie optimálnych rozhodnutí, ani pre stanovenie reálnych úloh ženijného budovania podriadeným. Pre získanie konkrétnej predstavy o možnostiach dosiahnutia určitého stupňa ženijného vybudovania obrany k určitému času nemôže stačiť konštatovanie, že práce toho ktorého poradia u celého útvaru, alebo zväzku budú splnené do určitého času. Je to dané tým, že u rôznych podriadených súčastí môžu byť práce jednotlivých poradií dosiahnuté v podstatne rozdielnych časoch. Preto má pre veliteľa oveľa vyššiu informačnú hodnotu taká informácia NŽS, z ktorej sú zrejmé konkrétne možnosti jednotlivých podriadených súčastí. Napríklad u msp to môže byť informácia o možnom stupni ženijného vybudovania obrany k určitému času u motostreleckých práporov (pri rozdielnych podmienkach práporov ešte ďalej konkretizovaná), u tankového práporu, u jednotiek ostatných druhov vojsk, u jednotiek špeciálnych vojsk, na miestach velenia a v priestoroch rozmiestnenia tyla. Len takáto informácia dáva veliteľovi prehľad o skutočných možnostiach, môže ovplyvniť stanovenie bojových úloh a umožňuje reálne stanovenie úloh ženijného budovania podriadeným.

V závislosti od konkrétnej situácie a potrieb pre prijatie rozhodnutia alebo stanovenie úloh ženijného budovania obrany (jeho poradia a lehôt), by mal veliteľ (NŠ) v pokynoch pre